

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	36304
Nom	L'educació física, plàstica i musical i la seva didàctica en les necessitats educatives especials
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària	Facultat de Magisteri	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària	27 - Especialista en Pedagogia Terapèutica	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
MENESCARDI ROYUELA, CRISTINA	95 - Didàctica de l'Educació Física, Artística i Música

RESUM

El sistema educatiu vigent planteja un model d'escola inclusiva, front a una educació segregada. Amb la premissa anterior, aquesta assignatura té com a objectiu aportar a la Pedagogia Terapèutica uns coneixements i enfocaments específics des de les àrees d'educació física, educació plàstica i educació musical, mantenint un enfocament multidisciplinari.

En el context del pla d'estudis actual, aquesta assignatura es planteja el desenvolupament integral de competències i habilitats per a l'exercici de la labor professional observant la diversitat de l'alumnat i com atendre adequadament les seues necessitats educatives especials (NEE) des de les didàctiques específiques.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Sense requeriments previs

COMPETÈNCIES

1305 - Grau de Mestre/a en Educació Primària

- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Reconèixer la identitat de cada etapa i les seues característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per a poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Tras cursar l'assignatura, l'alumnat serà capaç de:

- Conèixer recursos bassats en arts i llenguatges artístics per a dissenyar intervencions educatives destinades a l'alumnat amb NEE.
- Conèixer, analitzar, avaluar i identificar les característiques de l'educació física, plàstica i musical i la seua didàctica en les necessitats educatives especials
- Buscar referències i bibliografia en revistes acadèmiques i utilitzar les TIC per a encontrar informació acord a les necessitats d'un context educatiu.

- Aplicar els recursos digitals disponibles per a la realització de tasques acadèmiques, tant de forma individual com grupal.
- Avaluar com l'educació física, l'educació plàstica i l'educació musical poden atendre a les NEE de l'alumnat.
- Utilitzar les noves tecnologies en la recerca d'informació, recursos educatius, i realització de treballs pràctics individuals i grups.
- Valorar l'expressió creadora com una mostra de les capacitats que potencia el desenvolupament integral dels subjectes afectats amb una discapacitat.
- Dissenyar intervencions educatives o terapèutiques basades en arts i llenguatges artístics.
- Integrar recursos creatius i expressius en les programacions educatives de l'alumnat amb NEE.
- Seleccionar i aplicar recursos educatius en la resolució de casos pràctics sobre la solució o millora de les NEE.
- Expressar correctament en treballs escrits i exposicions orals.
- Col·laborar en grup en la realització de treballs teòrics i pràctics.
- Realitzar informes dirigits a altres professionals de l'àmbit educatiu per atendre les NEE.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Expressió corporal i la seua didàctica en les necessitats educatives especials

- 1.1. Educació física per a l'alumnat amb necessitats educatives.
- 1.2. La diversitat visual i el seu tractament des de l'educació física.
- 1.3. La diversitat auditiva i el seu tractament des de l'educació física.
- 1.4. La diversitat motora i el seu tractament des de l'educació física.
- 1.5. La diversitat intel·lectual i el seu tractament des de l'educació física.
- 1.6. Els trastorns generalitzats del desenvolupament i el seu tractament des de l'educació física
- 1.7. La diversitat afectiu-social i cultural i el seu tractament des de l'educació física
- 1.8. La importància de l'educació física per a una educació integral i la consecució d'una educació inclusiva.

2. Expressió plàstica i la seua didàctica en les necessitats educatives especials

- 2.1. La Pedagogia Terapèutica i la Arteteràpia com a enfocaments metodològics en les necessitats educatives especials. Models de treball i possibilitats d'intervenció en el context escolar.
- 2.2 Didàctica de l'educació plàstica des de la perspectiva inclusiva: els tallers.
- 2.3 Expressió creadora i diversitat funcional en l'escola inclusiva.
- 2.4 El paper dels llenguatges artístics i dels mitjans audiovisuals en l'aprenentatge de l'alumnat amb NEE.
- 2.5 L'educació a través de l'art com a enfocament per al desenvolupament cognitiu, psicomotriu i

socioafectiu en les NEE.

2.6 Diversitat afectiu-social i cultural. Mètodes dialògics en educació artística per a atendre les NEE.

3. Expressió musical i la seva didàctica en les necessitats educatives especials

3.1. Antecedents de la intervenció i estimulació sensorial amb tècniques rehabilitadores de l'expressió musical.

3.2. Característiques psicoevolutives des de l'educació musical.

3.3. Generalitats i pautes específiques d'intervenció musical en NEE des de la Didàctica de la Música.

3.4. La construcció del llenguatge simbòlic a partir de l'audició: pictogrames, musicogrames, cançons i contes.

3.5. Simbologia del moviment musicalitzat: la Rítmica.

3.6. La interpretació instrumental com a ferramenta de treball cooperatiu per al contacte socioafectiu en NEE.

3.7. Recursos musicoterapèutics aplicables en l'aula de Pedagogia Terapèutica i Audició i Llenguatge.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Estudi i treball autònom	90,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Les metodologies a utilitzar seran actives i cooperatives. La proposta de treball contemplarà les tres disciplines de manera conjunta, sense divisions ni separacions. L'assignatura té un caràcter pràctic i multidisciplinari. Per això caldrà combinar diferents metodologies en funció dels resultats d'aprenentatge que s'han d'aconseguir.

1. Lliçó magistral o classe d'exposició teòrica. Serà una metodologia imprescindible per a exposar i debatre coneixements teòrics, bé comuns o bé de les àrees específiques. En aquest sentit, la planificació docent consta de sessions monogràfiques i sessions interdisciplinars de cada un dels tres mòduls de l'assignatura (u per cada àrea de coneixement) .

2. Tècniques de treball i d'avaluació cooperativa. Les farem servir per a promoure l'aprenentatge significatiu i autònom. Marcant les pautes necessàries podrà resultar al professorat més efectiva que l'autoaprenentatge o l'aprenentatge individual. Es podran implementar metodologies actives com poden ser grups de discussió, tallers, exposicions, representacions, etc.

AVALUACIÓ

S'aplicarà la normativa d'avaluació i qualificació vigent en la Universitat de València.

L'avaluació dels diferents mòduls està fonamentada en uns aspectes comuns, que són els següents.

Avaluació contínua i formativa, aplicable tant a les activitats individuals com grupals; siguen pràctiques o teòriques. L'avaluació contínua requereix l'assistència regular a classe, d'almenys el 80% de les sessions.

Avaluació d'evidències d'aprenentatge en funció de la metodologia de les sessions.

- activitats pràctiques,
- participació activa en classe i /o en forums de tutoria,
- tasques de busca d'informació i investigació,
- preparació de casos pràctics,
- consulta bibliogràfica,
- disseny de propostes d'intervenció,
- elaboració de materials didàctics o recursos educatius,
- preparació d'exposicions.

Avaluació dels continguts i les competències de l'assignatura per mitjà d'examen teòric pràctic. La modalitat d'examen està prevista per a l'alumnat que no haja assistit al 80% de les classes i/o no haja realitzat les tasques d'avaluació contínua.

El procés d'avaluació dels estudiants pot incloure l'elaboració d'un treball escrit i exposició en grup del projecte proposat en l'aula. En referència al treball escrit i exposició es valorarà: a) l'adequació del treball als continguts desenrotllats en classe, b) claredat en l'estructura del treball i presència d'elements curriculars com objectius, competències, metodologia, avaluació, etc., c) correcció en la redacció i l'expressió escrita, d) caràcter inclusiu de la proposta, i e) reflexió de tot el grup.

La qualificació, representació última del procés d'avaluació, haurà de ser reflex de la proposta metodològica del treball, reflexió individual i grupal i la crítica constructiva.

En aquest sentit, la nota final deriva de la suma de les quatre parts a avaluar (educació física, expressió musical i plàstica) amb una proporció del 25% de la nota de cada una de les àrees, i un 25% corresponent al treball grupal realitzat. L'alumnat que no s'ajuste a la dinàmica d'avaluació contínua establerta (no assistència al 80% de les sessions) tindran dos opcions d'avaluació en funció de la seva assistència a classe i que poden passar per la superació d'una prova escrita i/o el desenvolupament d'un treball teòric.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ARGUEDAS, C. (2006). Cuentos musicales para los pequeños. Madrid: Iberoamericana.
- ARANDA RENDREUELLO, R. (coord.) (2002). Área de Plástica en Educación Especial. Madrid: Pearson Ediciones.
- ARRÁEZ MARTÍNEZ, J. M. (1998). Teoría y praxis de las adaptaciones curriculares en la educación física. Ed. Aljibe.
- ART CONTEMPORANI I EDUCACIÓ ESPECIAL. Xarxa d'intercanvi entre programes d'educació especial de centres d'art contemporani de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània. (2010). Centre d'Art La Panera.
- ASUN, S. (2016). Actividad física y deporte adaptado a personas con discapacidad. Zaragoza: Prensas de la Universidad de Zaragoza.
- CARNACEA, A., & LOZANO, A. (Eds.). (2013). Arte, intervención y acción social: La creatividad transformadora. Disponible en <https://issuu.com/>
- DEL OLMO, M. J. (2008). Área de música. La música como herramienta terapéutica. Pp. 183-218. En Aranda, R. E. Atención temprana en educación infantil. Madrid: Wolters Kluwer.
- DÍAZ, S., & MONTEMAYOR, S. (Eds.). (2007). La educación artística como instrumento de integración intercultural y social. Secretaría General Técnica, MEC.
- GARCÍA, C. (2012). ¿Qué puede aportar el arte a la educación?: El arte como estrategia para una educación inclusiva. ASRI: Arte y sociedad. Revista de investigación, 1, 5-12.
- LÓPEZ, M., & AUGUSTOWSKY, G. (2007). El negro es el color, o ¿para qué dibujan los niños? Arteterapia: papeles de arteterapia y educación artística para la inclusión social, 2, 217-232.
- ROS, N. (2004). El lenguaje artístico, la educación y la creación. Revista Iberoamericana de Educación, 35(1), 1-8. doi:10.35362/rie3512901
- VV.AA. (2004). La escuela inclusiva. Prácticas y reflexiones. Graó: Barcelona.

Complementàries

- ALIAGA, R. (2011). Superhéroes. Madrid: Anaya.
- ARIAS, D. y VARGAS, C. (2003). La creación artística como terapia. Barcelona: RBA Libros.
- BELL, C. (2018). Supersorda. Madrid: Maeva.
- BLOOD, A. J., ZATORRE, R. J., BERMUDEZ, P., & EVANS, A. C. (1999). Emotional responses to pleasant and unpleasant music correlate with activity in paralimbic brain regions. Nature Neuroscience, 2, 382-287.
- BRENNAN, W. K. (1985). El currículo para niños con necesidades especiales. Madrid: MEC.
- BUENO MARTÍN, M. y TORO, S. (1994). Deficiencia visual. Aspectos psicoevolutivos y educativos. Ed. Aljibe.
- CARNACEA, A. y LOZANO, A. (coords.) (2011). Arte, intervención y acción social. Mediaciones Sociales, 9(II), 187-191.
- DALLEY, T. (1987). El arte como terapia. Barcelona: Herder.
- GARDNER, H. (2005). Inteligencias múltiples: La teoría en la práctica. Paidós: Barcelona.
- GEOFF, L. (2008). Modelling the relationships between emotional responses to, and musical content

- of, music therapy improvisations. *Psychology of Music*, 36(1), 25-45.
- GRAHN&BRETT, M. (2007). Rhythm and Beat Perception in motor area of the Brain. *Journal of Cognitive Neuroscience*; 19, 893-906
  - GUERRA LISI,S.(1988). La integració interdisciplinar del deficient. CEAC, Barcelona.
  - I.B.S.A. (Asociación Internacional de Deportes para Invidentes)(1989). Manual IBSA. Madrid: O.N.C.E.
  - MARTOS, D. (2018). Las diversidades funciones en educación física: propuestas críticas para la provocación y la inclusión. En E. Lorente y D. Martos (coords.). *Educación Física y pedagogía crítica: propuestas para la transformación personal y social* (pp. 141-166). Valencia: Universitat de Valencia.
  - MUNTANER, J. J. (2010) De la integración a la inclusión: un nuevo modelo educativo. En Arnaiz, P. [et al.] (Coords.) *25 Años de Integración Escolar en España: Tecnología e Inclusión en el ámbito educativo, laboral y comunitario*. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo. Disponible en <https://tinyurl.com/ybrfsuuj>
  - RIOS HERNÁNDEZ, M. (1994). Los juegos sensibilizadores: una herramienta de integración social. *Apunts*, 38, 93-98.
  - RIOS, M. (2017). Lesport com a recurs educatiu en la inclusió social. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 65, 44-56.
  - ROS, N., & IANNONE, N. (2010). Formación y capacitación docente en Educación Artística: Dos propuestas pensadas desde el Profesorado y Licenciatura en Educación Inicial para trabajar los nuevos escenarios educativos. *Revista Iberoamericana de Educación*, 52(2), 1-10.
  - TORRALBA JORDÁN, M.A. (2004). *Atletismo adaptado para personas ciegas y deficientes visuales*. Barcelona: Paidotribo.
  - VV.AA. (2010). *Arte Contemporáneo y Educación Especial*. Ajuntament de Lleida. Centre d'Art La Panera. Lleida.
  - VV.AA.(2007). *La educación artística como instrumento de integración intercultural y social*. Madrid: MEC.